

*Чоудрі Саван, здобувач Національного університету цивільного захисту
України, м. Харків*

*Choudhry Sawan, postgraduate student of the National University of Civil
Defense of Ukraine, Kharkiv*

ДЕРЖАВНА ПОЛІТИКА РОЗВИТКУ СФЕРИ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я В УКРАЇНИ

STATE POLICY OF HEALTH CARE DEVELOPMENT IN UKRAINE

Зазначено, що у сучасних умовах зростає роль держави, як повноправного суб'єкта ринку, в формуванні дійсно ринкової системи відносин в охороні здоров'я. За допомогою законодавчих і нормативних актів центральні і регіональні органи управління охорони здоров'я повинні проводити комплекс заходів з підтримки приватного сектора охорони здоров'я і включення його в систему реалізації державних зобов'язань, органічно вбудовувати ринкові механізми в систему державних програм в галузі охорони здоров'я в цілому і його окремих соціальних груп, зокрема. Більшою мірою ВООЗ аналізує, узагальнює наявні і розробляє нові організаційні та медичні технології, програми організації і функціонування систем охорони здоров'я, а також вивчає поширеність захворювань і рівень смертності. Здоров'я населення будь-якої держави в його громадських системах і в системах охорони здоров'я є об'єктом і суб'єктом національної безпеки, одночасно метою, змістом і методом їх досягнення, і в кожному з багатьох (оборона, політична стабільність, економіка, інформація та ін.) Аспектів національної безпеки вирішальну роль грає народонаселення, яке має якісні та кількісні характеристики. Кількість населення визначається його головними параметрами громадським і індивідуальним здоров'ям. Здоров'я населення виконує найважливішу функцію зв'язку систем охорони здоров'я та суспільства.

Ключові слова: державна політика, державне регулювання, сфера охорони здоров'я, органи управління охорони здоров'я, державних зобов'язання, державні програми, медичні технології, національна безпека, соціальна політика

It is noted that in modern conditions the role of the state, as a full-fledged subject of the market, in the formation of a truly market system of relations in health care is growing. With the help of laws and regulations, central and regional health authorities should implement a set of measures to support the private health sector and include it in the system of implementation of public obligations, organically integrate market mechanisms into the system of state programs in the field of health care. in general and its individual social groups in particular. To a greater extent, WHO analyzes, summarizes existing and develops new organizational and medical technologies, programs for the organization and functioning of health care systems, as well as studies the prevalence of diseases and mortality. The health of the population of any state in its public systems and in health care systems is the object and subject of national security, both the purpose, content and method of achieving them, and in each of the many (defense, political stability, economy, information, etc.) Aspects of national security are crucial, the role is played by the population, which has qualitative and quantitative characteristics. The population is determined by its main parameters of public and individual health. Public health performs the most important function of linking health care systems and society. It was determined that the most important issues in the field of health care were given to epidemiology (risk assessment), vaccination (AIDS, malaria, tuberculosis, dysentery), prevention of cardiovascular disease, trauma and identification of individual risks based on the study of the human genome. for the treatment of hereditary diseases. The primary role was given to the development of biostatistics and computational biology. A special place is given to the protection of patients' rights. The key performance indicators of health systems were: progress of funding, efficiency, accountability to the user. The next important part of the work to improve the health of the EU population and disease prevention was considered to be the development of legislation on a number of complex issues of modern health care (such as the environment, tobacco, drug imports, AIDS). Another group of problems was related to the study of health determinants and risk factors. Here the primary role was given to non-governmental organizations, which should be created from the experience of their

work in the field of health in different countries. It was suggested that in order to involve European countries in new projects and exchange information, it is advisable to organize a structure such as the European Health Forum, as is done in the field of social policy.

Key words: state policy, state regulation, health care, health care management bodies, state obligations, state programs, medical technologies, national security, social policy

Постановка проблеми. У сучасних умовах зростає роль держави, як повноправного суб'єкта ринку, в формуванні дійсно ринкової системи відносин в охороні здоров'я. За допомогою законодавчих і нормативних актів центральні і регіональні органи управління охорони здоров'я повинні проводити комплекс заходів з підтримки приватного сектора охорони здоров'я і включення його в систему реалізації державних зобов'язань, органічно вбудовувати ринкові механізми в систему державних програм в галузі охорони здоров'я в цілому і його окремих соціальних груп, зокрема.

Більшою мірою ВООЗ аналізує, узагальнює наявні і розробляє нові організаційні та медичні технології, програми організації і функціонування систем охорони здоров'я, а також вивчає поширеність захворювань і рівень смертності [1, с. 44]. Здоров'я населення будь-якої держави в його громадських системах і в системах охорони здоров'я є об'єктом і суб'єктом національної безпеки, одночасно метою, змістом і методом їх досягнення, і в кожному з багатьох (оборона, політична стабільність, економіка, інформація та ін.) Аспектів національної безпеки вирішальну роль грає народонаселення, яке має якісні та кількісні характеристики. Кількість населення визначається його головними параметрами громадським і індивідуальним здоров'ям. Здоров'я населення виконує найважливішу функцію зв'язку систем охорони здоров'я та суспільства.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема формування та вдосконалення механізму державного регулювання розвитку сфери охорони здоров'я займалися такі вчені, як: Пашков В.М., Бережна Ю.В., Маличенко В.С., Надюк З.О., Камінська Т.М. та багато інших. Проте досі не сформовано ефективного механізму регулювання сфери охорони здоров'я. Сучасні трансформаційні перетворення в сфері охорони здоров'я потребують

удосконалення елементів механізму державного регулювання медичної галузі.

Мета дослідження. Метою проведеного в поданій статті дослідження є визначення державної політики розвитку сфери охорони здоров'я в Україні.

Виклад основного матеріалу. Здоров'я є складну багаторівневу систему, найважливішими складовими якої є:

- біологічні властивості організму;
- природна навколишнє середовище (ландшафт, клімат, рослинний світ і інші);
- соціальна довкілля та соціальні умови життя (рівень розвитку науки, техніки, промисловості, сільського господарства, рівень освіти, житла, харчування, сімейно-побутових умов).

За оцінкою експертів, здоров'я населення на 55% залежить від якості і способу життя, на 25% - від стану навколишнього середовища і економічних факторів, на 8-10% - від генетичних факторів і випадковостей і лише на 8-12% - від рівня медичної допомоги [1, с.44]. Однак слід зауважити, що такий розподіл доданків властиво країнам з стійким економічним розвитком, з успішно і стабільно функціонуючими системами охорони здоров'я, з досить високим рівнем добробуту населення, стабільними показниками демографічного розвитку, тобто не може бути прийнято для сучасної України, де є досить вагомі підстави вважати, що «внесок» охорони здоров'я становить 25-30%, а на думку ряду експертів і того більше [2, с. 159].

На сьогоднішній день з урахуванням місця здоров'я в системі пріоритетів і цінностей будь-якої держави особливої актуальності набуває концепція «глобалізації» права людини на здоров'я і не тільки в аспектах розгляду прав людини.

Взаємозв'язок концепції «право на здоров'я» і «глобалізації» їх значення для формування філософії громадського здоров'я показано на прикладі медико-соціальних досліджень населення, проведених ВООЗ (2004 року).

Оцінку систем охорони здоров'я здійснювали, окремо по кожній ранжированого характеристики і за узагальненим показником. Аналіз концепції «Громадське здоров'я XXI століття» за методами, допущенням, величинам показав, що для успішної діяльності будь-якої системи охорони

здоров'я і окремих її областей; провідними аспектами є: політичні, медичні та фінансові.

23 червня 2004 року ВООЗ інформувала про результати досліджень і про розроблені критерії оцінки систем охорони здоров'я, заснованих на показниках роботи. Основні дискусії по доповіді були пов'язані з визначеннями критеріїв, за якими виконувалася робота. В результаті було доведено, що для правильного планування політики громадського здоров'я важлива своєчасна розробка технологій і методів оцінки систем здоров'я, так само, як і їх впровадження [2, с.51].

До основних завдань політики охорони здоров'я в області охорони здоров'я в XXI столітті за підсумками роботи були віднесені: розробка законів і стандартів; аналіз економічної вартості захворювань і медичних втручань; нерівності в здоров'ї та тривалості життя; особиста відповідальність за вибір способу підтримки здоров'я; контроль середовища.

Найважливіше значення в галузі збереження охорони здоров'я було відведено питанням епідеміології (визначення фактів ризику), вакцинації (СНІД, малярія, туберкульоз, дизентерія), запобігання серцево-судинних захворювань, травм і визначення індивідуальних ризиків, заснованих на вивченні геному людини для лікування спадкових захворювань. Першочергова роль надавалася розвитку біостатистики та обчислювальної біології. Особливе місце відведено захисту прав пацієнтів. До ключових показників діяльності систем охорони здоров'я були віднесені: прогрес фінансування, ефективність, відповідальність по відношенню до користувача.

Перша міжнародна конференція з охорони здоров'я відбулася в Оттаві 21 листопада 1986 року. На ній обговорювалася Концепція збереження здоров'я і її сучасне значення. Політика поліпшення здоров'я розглядалася як реорганізація систем охорони здоров'я, поліпшення навколишнього середовища, посилення соціальних, екологічних підходів до стану здоров'я [3]. У неї включалися питання профілактики хвороб, рівності в охороні здоров'я, посилення професійної підготовки кадрів в розвитку персональних навичок здоров'я у населення.

На Європейському форумі медичних асоціацій і Всесвітньої організації охорони здоров'я в січні 1993 року для національних медичних асоціацій

ВООЗ були повідомлені розроблені принципи побудови стратегії з охорони здоров'я громадян і по створенню механізмів, що гарантують надання якісної медичної допомоги [3].

В Європарламенті на публічних слуханнях питання про майбутню політику охорони здоров'я Європейського Союзу визначив пріоритети в діяльності охорони здоров'я європейських країн і перерахував найважливіші проблеми в галузі охорони здоров'я населення. Пріоритети, перш за все, стосувалися проблем моніторингу здоров'я населення в країнах-членах Європейського Союзу [4, с.17]. Передбачалося створити вичерпну базу даних і систему аналізу, які б служили розвитку охорони здоров'я і сприяли вибору найкращих практичних дій в різних галузях охорони здоров'я. Було рекомендовано направити ресурси в ті приватні області, в яких можна було б швидко забезпечити реальну допомогу населенню.

Одночасно широко обговорювалася розроблена і використовується в Європі програма «Профіль здоров'я». Вона містила тексти, які стосувалися здоров'я населення за шістьма напрямками (енергія, біль, емоційні реакції, сон, соціальна ізоляція, фізична активність). Передбачалося версії анкет в різних державах адаптувати до місцевого населення. Вважалося, що незалежно від вироблення, результати аналізу досліджень повинні виявляти стійкі взаємозв'язки між турботою про стан здоров'я, станом здоров'я, віком, соціальним і економічним статусом. Перші оцінки коефіцієнтів варіації свідчили лише про наявність стійкого зв'язку охорони здоров'я з питаннями організації його охорони.

Наступним важливим розділом роботи по підвищенню рівня здоров'я населення ЄС і профілактиці хвороб вважалася розробка законодавчих актів щодо ряду складних проблем сучасної охорони здоров'я (таких, як екологія, тютюн, імпорту ліків, СНІД). Інша група проблем була пов'язана з вивченням детермінант здоров'я та факторів ризику. Тут першорядне роль відводилася недержавним організаціям, які повинні створюватися з досвіду їх роботи в сфері охорони здоров'я в різних країнах світу. Висловлювалася думка, що для залучення країн Європи в нові проекти і обмін інформацією доцільно організувати структуру типу Європейського форуму охорони здоров'я, як це зроблено в сфері соціальної політики.

ВООЗ здійснила планове обстеження стану здоров'я населення 15 міст Європи і Азії. Досліджено розвиток систем і служб охорони здоров'я 51 країн європейського регіону з населенням 870 мільйонів чоловік. Дані про здоров'я, демографічні показники, соціально-економічному рівні життя, про шкідливі звички, стан навколишнього середовища, рівні розвитку інфраструктури міст, про стан і структуру органів охорони здоров'я були отримані двома незалежними дослідженнями та доповнені даними опитування населення. За результатами дослідження була створена нова стратегія ВООЗ - «Здоров'я для всіх» [3]. Її основна концепція - розвиток медико-соціальної допомоги населенню.

В основу концепції ВООЗ вкладає етнічні підстави здоров'я ХХІ століття для народів усіх країн (між і в їх межах). Головною метою концепції, закладеної в статут ВООЗ, є «досягнення всіма народами найвищого, можливого рівня здоров'я». Головна мета урядів різних країн на майбутнє десятиліття проголошено досягнення всіма громадянами світу такого рівня здоров'я, який дозволить їм вести повноцінний спосіб життя. Тобто здоров'я встановлюється як право людини, як рівність в здоров'я і як солідарність в діях. Розроблено 4 стратегії «здоров'я для всіх»: наукова, економічна, соціальна, політична.

Висновки. Політика здоров'я і його програми базуються на фундаментальному науковому доказі в рівновазі з прикладними дослідженнями. З концепції «Здоров'я для всіх» слід, що політика держав в області здоров'я повинна готувати людей до здорового старіння, шляхом систематичного планування і захисту здоров'я протягом життя. Для підтримки здоров'я повинні вироблятися стратегії щодо куріння, малої фізичної активності, небезпечної професії і середовища, соціально-економічного зниження. Проблеми, позначені в концепції, можуть і повинні вирішуватися і реалізуватися усіма людьми, інститутами, усією громадою на базі нових технологій і знань.

На досвіді європейського регіону показано, що різні держави, організації та суспільства можуть змінювати національну політику здоров'я і вводити основи стратегії ВООЗ «Здоров'я для всіх» в територіальні програми. Але, за будь-яких обставин керівники всіх країн світу повинні пам'ятати, що

між якістю здоров'я і обсягом фінансування охорони здоров'я існує прямий зв'язок.

Список використаних джерел

1. Иванов Ю.Б., Бережная Ю.В. Национальная безопасность Украины в сфере здравоохранения: сущность и проблемы обеспечения на современном этапе. Вестник УрФУ. Серия экономика и управление. № 3/2012. С.43-49.
2. Васечко Л. Охорона здоров'я населення як складова національної безпеки України. Публічне право №4/20 (2015). С.49-53.
3. Надюк З.О. Механізми державного регулювання ринку медичних послуг в Україні : дис. ... д-ра наук: 25.00.02. 2009
4. Брайловський І. А. Державно-приватне партнерство як угода про взаємні вигоди. Наук. записки Острозького національного ун-ту. Серія «Економіка» 2013. Вип. 24. С. 15–18.

References

1. Ivanov, Yu.V. (2012), "Careful National Security of Ukraine in the field of health care: the essence and problems of provision at the present stage", Journal of UrFU. Economics and Management series, Vol. 3, pp.43-49.
2. Vasechko, L. (2015), "Public health as a component of national security of Ukraine", Public law, Vol. 4/20, pp.49-53.
3. Nadyuk, Z.O. (2009), "Mechanisms of state regulation of the market of medical services in Ukraine": dis. ... Ph.D.: 25.00.02.
4. Brailovsky, I.A. (2013), "Public-private partnership as an agreement on mutual benefits", Science. Notes of Ostroh National University. Series "Economics", Vol. 24, pp. 15–18.